

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗООНІМА 蛇 У
ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

Студентки групи Пкит 12-20

факультету східної і слов'янської
філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та

переклад, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та

літератури (переклад включно).

перша - китайська

Оліферук Наталії Сергіївни

Науковий керівник:

викл. Сидельнікова О.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ ЗООНІМОМ 蛇.....	6
1.1 Фразеологія як галузь сучасної лінгвістики.....	6
1.2 Основні поняття зоонім та зооморфізм	8
1.3 Особливості класифікації фразеологізмів з компонентом зоонімом в сучасній китайській мові.....	11
Висновки до Розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ЗООНІМОМ 蛇.....	16
2.1. Функціонально – семантичні особливості фразеологізмів з компонентом зоонімом.....	16
2.2. Класифікація фразеологізмів із зоонімом 蛇	19
Висновки до розділу 2	21
ВИСНОВКИ.....	23
АНОТАЦІЯ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Китайська фразеологія формувалася впродовж багатовікового історичного розвитку мовотворчості народу та його зв'язків з іншими етносами. Фразеологізми повно й образно відображають матеріальне й духовне життя народу. Вони окреслюють не тільки предметну, а й естетичну інформацію: пробуджують уяву, викликають переживання у слухачів, прикрашають мову, передають дух народу, їх вживають майже в усіх стилях мовлення, тому вони мають чітко виражене стильове призначення, яке залежить від наявності емоційного забарвлення.

Питання обсягу, ролі та місця фразеологізмів у системі мови залишаються досить актуальним та потребують подальших наукових розвідок, зважаючи на неоднозначне розуміння віднесеності окремих одиниць до цієї підсистеми та зміни парадигми сучасних лінгвістичних досліджень.

Актуальність курсової роботи полягає у тому, що попри значну кількість досліджень у галузі китайської фразеології, на сьогодні залишаються недостатньо вивченими фразеологізми з точки зору особливостей їх національно-культурного змісту. У китайському мовознавстві досі бракує цілісного монографічного опису, присвяченого поглибленому дослідженню фразеологічних одиниць, до складу яких входять зооніми. Дана робота представляє також дослідження у сфері лінгвокультурології, оскільки саме фразеологізми з компонентом - зоонімом володіють високим конотативним потенціалом і є одними з основних джерел культурно-національної спадщини народу. В усіх мовах можна зустріти фразеологічні одиниці й вільні словосполучення, що містять у своєму складі назви представників тваринного світу. Назви тварин надають багатий матеріал для аналізу з точки зору конотативних значень, так як практично кожне несе в собі емоційну оцінку, яка лягає в основу метафоричного переносу. Зооніми, як і самі фразеологічні одиниці, є ґрунтом для розвитку образності нашої мови, вони також надають опір деїдіоматизації мов і культивують нові мовні течії.

Метою даного дослідження є поглиблений опис складу, семантики та структури китайських фразеологізмів із зоонімом 蛇.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **основних завдань**:

- скласти перелік китайських фразеологізмів, до складу яких входить компонент 蛇;
- здійснити тематичну класифікацію досліджуваних фразеологізмів;
- класифікувати фразеологізми відповідно до значення, простежити, з якими категоріями співвідноситься досліджуваний ієрогліф;
- дати семантичну і функціональну характеристику даних фразеологізмів;
- встановити внутрішню форму зоофразеологізмів, простежити її зв'язок з етнокультурними факторами;
- виявити номінативну функцію досліджуваних фразеологізмів.

Матеріал дослідження становлять китайські фразеологізми із зоонімом 蛇, вилучені методом суцільної вибірки з фундаментальних лексикографічних праць. Список налічує 80 одиниць.

Об'єкт дослідження – фразеологізми-ченьюї китайської мови з ієрогліфом 蛇.

Предмет дослідження – семантика та структура даних фразеологізмів.

Методи дослідження:

- метод синтезу для визначення загальних ознак фразеологічних одиниць;
- описовий метод для характеристики результатів досліджень даного питання
- аналіз сучасного стану проблеми;
- метод семантичного аналізу для визначення семантичних особливостей відібраних фразеологічних одиниць;
- методи лінгвістичного аналізу: порівняльний методи, методи класифікації та систематизації.

Наукова новизна моєї роботи полягає в тому, що вперше було зроблено комплексний аналіз зооніма 蛇

Практичне значення цієї роботи є в тому, що застосовані у ході дослідження елементи аналізу структури і семантики фразео-логічних одиниць зооніма в китайській та українській мовах у визначній ступені можуть сприяти розширенню наших уявлень про національно-культурні аспекти фразеологічного фонду обох мов.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ ЗООНІМОМ 蛇

1.1 Фразеологія як галузь сучасної лінгвістики

Останніми десятиріччями жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги мовознавців, як фразеологія. Якщо у 50-ті роки про неї писали, що вона ще перебуває у стані «прихованого» розвитку, то нині можна сказати, що фразеологія по праву зайняла місце самостійної лінгвістичної дисципліни. Становленню фразеології як галузі лінгвістики сприяло здійснене у працях таких мовознавців як М. В. Ломоносова, Ф. І. Буслаєва, О. О. Потебні, І. І. Срезневського, П. Ф. Фортунатова, О. О. Шахматова ґрунтовне дослідження синтаксичної природи словосполучень, а також висвітлення стилістико-семантичних особливостей стійких комплексів слів.

У лінгвістиці відомі понад 20 визначень фразеологічної одиниці, але жодне з них не знайшло загального визнання. Деякі мовознавці справедливо вважають, що визначення фразеологічної одиниці таке ж складне, як і визначення слова. Ця складність полягає насамперед у тому, що і для слова, і для фразеологізму важко встановити спільні риси, які можна було б віднести до кожного з них без винятку ^[1].

Фразеологізм можна розглянути як семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур (висловів або речень), не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значеннєвих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді неподільної та цілісної конструкції. Фразеологізми – це усталені вирази, значення яких не відповідає сумі значень їх компонентів ^[1]. Як самостійна мовна одиниця, фразеологізм характеризується відповідними диференційними ознаками. Такими ознаками для фразеологічних одиниць є:

- 1) фразеологічне значення;
- 2) компонентний склад;
- 3) граматичні категорії ^[4].

Визначення диференційних ознак фразеологічних одиниць дає підстави встановити обсяг предмета фразеології, а також дозволяє розглядати фразеологізми як окремі самостійні одиниці мови, відмінні від слова, словосполучення і речення, а разом з тим і як такі, що мають з останніми багато спільного. Відсутність хоча б однієї з них може кваліфікуватися по-різному: така одиниця перебуває ще у стадії фразеологізації і не повністю набула якісних її характеристик, тобто може розглядатися як потенційний фразеологізм. Зрозуміло, якщо фразеологічна одиниця являє собою особливу одиницю мови, то вона може існувати в мові. Наявність диференційних ознак у фразеологічній одиниці, безперечно не виключає наявності в ній, як і в інших мовних одиницях, другорядних не диференційних ознак, які іноді називають факультативними [5].

Для фразеологічних одиниць характерними є образність, емоційне та стилістичне забарвлення. В.О.Плотников запропонував 10 ознак, які б визначали ступінь фразеологічності словосполучень. До них він включив такі характеристики як:

- ідіоматичність;
- дослівна неперекладність на інші мови;
- наявність компонентів з утраченим лексичним значенням або із застарілою граматичною формою;
- граматична категоріальність;
- невмотивованість значення;
- незмінність граматичної форми;
- синтаксична немодельованість;
- відсутність варіантності;
- неможливість вставити в середину виразу якесь слово;
- неможливість синтаксичних перетворень [7].

Актуальним завданням фразеології як науки є систематизація різного фразеологічного матеріалу, вироблення наукових принципів такої систематизації. Але, на жаль, до цього часу існує розбіжність у поглядах

мовознавців щодо предмета фразеології, її обсягу. Ось чому саме від з'ясування таких понять, як зміст фразеологічної одиниці, характеристика її найважливіших диференційних ознак залежить вивчення фразеології в цілому, а також окремих її аспектів.

Специфіка функціонування фразеологізмів обумовлена, як їх мовними властивостями, так і особливостями тих мовленнєвих умов, у які вони потрапляють. Більше того, на функціональні властивості фразеологічних одиниць впливають їх умотивованість або невмотивованість. Інколи ознака, що сформувала метафору, покладену в основу фразеологізму, не тільки не є основною для позначення певного явища чи поняття, а й узагалі не входить у його семантичну характеристику ^[6]. Вирішальним у такому випадку є досвід лінгвокультурної спільноти, який і визначає певні асоціації тієї чи іншої лексики.

1.2 Основні поняття зоонім та зооморфізм

Зооніми (окремі слова та компоненти фразеологізмів), широко представлені в усіх мовах світу. Вони відносяться до найдавнішої і активно використовуваної лексики. В порівнянні з іншими об'єктами навколишнього світу тварини наближаються до людини за формами існування. З живих істот лише тварини, як і люди, володіють власними звичками, особливостями поведінки. В силу цього включення знань про тваринний світ в систему образних засобів, що характеризують людину, розширення знань про самих людей через пошук подій з образами братів наших менших - закономірний спосіб пізнання людиною самої себе. Включення знань про тваринний світ в систему образних засобів характеристичності людини, розширення і поглиблення знань про саму людину за допомогою порівняння, пошуки подібності з образами реалій світу природи - закономірний етап розвитку людського знання про себе як про особливе об'єкт. Ідея антропоцентризму стає загальноновизнаною і навіть центральною в мовознавстві, так як метою

лінгвістичного аналізу вже не може вважатися просто виявлення різних характеристик мовного ладу [3].

В усіх мовах світу можна зустріти фразеологізми й вільні словосполучення, що містять у своєму складі назви представників тваринного світу – зооніми. У багатьох мовах складовим елементом мовного уявлення про природу виступають різноманітні мовні знаки, серед яких особливе значення мають фразеологічні одиниці із зоонімами, які складають значну групу у фразеології. [3]

Національно-культурна семантика особливо помітна насамперед у словах, фразеологізмах і афоризмах, у яких сам зміст культури відбивається більш чи менш безпосередньо. У складі фразеології значну кількість складають фразеологічні одиниці, які кореспондують з реаліями тваринного світу і називаються зоонімами. [3]

Зооніми надають багатий матеріал для аналізу з точки зору конотативних значень, так як практично кожен несе крім номінативного значення, ще й емоційно-оцінну інформацію, яка лягає в основу метафоричного переносу.

У метафоричному перенесенні назв тварин на людину найбільш наочно проявляється різне ставлення народів до тварин. Підстави для метафоричного перенесення можуть бути різними, наприклад, схожість названого об'єкта, предмета або людини з будь-яким твариною за зовнішнім виглядом, характерними діям або особливостям поведінки, наприклад, хитрості, працьовитості, боягузтву, спритності, сміливості, сили, тощо. Зоохарактеристики людини, виникаючи на основі образного уявлення про ту чи іншу тварину, найбільш яскраво і безпосередньо відображають національну самобутність мов через систему оціночних образів - еталонів, характерних для даного етносу. [7]

Однак їх дослідженням вчені активно займалися лише в 70-х роках ХХ століття. Тому навіть до тепер в цій сфері не усунені термінологічні

розбіжності. Одиниці, які називають тварин, позначаються досить вільно, використовуючи для одного й того самого поняття різні терміни зооніми, зоосемізми, зооморфізми, зоометафори, та ін. Такі метафори ґрунтуються на реальних (об'єктивних) або вигаданих (суб'єктивних) характеристиках тварин, якими наділяє їх творча фантазія етнокультурної спільноти. Нерідко певні характеристики приписують тваринам без відповідного біологічного підґрунтя для цього. Частина таких ознак збігається з описом зоологів, інші є наслідком помилкового тлумачення, а деякі до тварин узагалі неприйнятні, оскільки тварина не може бути егоїстичною чи безпринципною. Тому виокремлюють два аспекти значення зооніма: реальну тварину як позамовну називають референтом, а цю саму тварину, певним чином представлену у мовній свідомості групи людей, – денотатом. Аналізуючи зооморфізми, причетні до опису людини, Н. Лобур і Т. Ніколашина видокремлюють такі аспекти цього макрополя:

- зовнішність (портретна характеристика),
- вікові особливості,
- характер,
- інтелектуальні здібності,
- психоемоційні ознаки та стани,
- різні види діяльності,
- поведінка,
- суспільний статус ^[3]

Зовсім недавно з'явилися перші спроби упорядкування цих термінів. Так Н.В. Солнцева термін зоннім пропонує використовувати для прямого найменування тваринного, а зооморфізм - як метафоризований зоонім, що характеризує і оцінює людину. Зооморфна оцінка людини відіграє важливу роль в психології спілкування, інтерперсональної комунікації, в розвитку і становленні особистості, засвоєнні культури. Вона дозволяє створити

комплекс уявлень, що співвідносяться з поняттям “мовна особистість” - синтезованого образу носія мовної свідомості. [5]

1.3 Особливості класифікації фразеологізмів з компонентом зоонімом в сучасній китайській мові

Китайська мова як одна з найдавніших мов світу, будучи мовою високої цивілізації, володіє багатим фразеологічним фондом. Перш ніж звернутися до класифікації китайських фразеологізмів, треба зазначити, що ще півстоліття тому, як зазначає Баранова З. І., фразеологія взагалі не була виділена в китайському мовознавстві як окрема самостійна галузь мовознавства, не існувало навіть терміну для назви цієї наукової дисципліни.

Лише починаючи з 50–60 років ХХ ст. в роботах китайських вчених почав з’являтися термін “чен’юй” - 成语, котрий, в залежності від авторської позиції, міг набувати різні тлумачення. Войцехович І. В. в своїй роботі “Практична фразеологія сучасної китайської мови” посилається на Виноградова В. В. і Шанського Н. М. в тому, що фразеологічний зворот як відтворена готова мовна одиниця, що структурно виходить за межі слова і характерна цілісним значенням, припускає включення в систему фразеології (в широкому значенні) велику групу сталих утворень, від ідіом до прислів’їв і крилатих виразів. При цьому структурно-граматичне і семантичне різноманіття фразеологічних зворотів, які базуються на вищеперелічених особливостях, свідчать про наявність в межах одного класу мовних одиниць великої кількості різних типів фразеологізмів. [15]

Попри те, що існує велика кількість думок, стосовного того, що відносити до класу фразеологізмів, але немає єдиного принципу поділу на класи, а також існує неоднозначність розуміння об’єму фразеологічного фонду. Найпоширеніша схема поділу, що існує на сьогоднішній день була сформована китайським вченим Сунь Вейчжаном і представлена в його роботі “Фразеологія китайської мови”. [19]

У китайському мовознавстві існує проблема класифікації термінів. У сучасному китайському мовознавстві поняття фразеологізму, еквівалентне

нашому, відсутнє. Загальному поняттю (родовому терміну), з української мови в китайській, відповідає “сталий короткий вираз” (固定的短语, або 定型的词组), що включає такі видові терміни: фразеологізми (熟语), ідіоми (成语), образні вирази (惯用语), двоскладові алегоричні вирази (歇后语), приказки (俗语), прислів'я (谚语).^[10]

Звернімося тепер до класифікації фразеологізмів китайської мови, яку подає вчений-синолог співвідносить родовий термін української мови “фразеологізм” з китайським видовим терміном 熟语, – визнаючи його як відтворювану мовну одиницю, яка характеризується сталим вживанням і компонентним складом. За структурно-семантичними ознаками фразеологізми поділяються на фразеологізми-словосполучення та фразеологічні речення. Отже, до 熟语 входять недововки, ідіоми, приказки та прислів'я, крилаті вирази. Сюди ж автор також додає окрему групу словосполучень особливого типу, для яких характерні власні семантичні особливості (四字格). Також автор зазначає той факт, що китайські фразеологізми характеризуються своєю генетичною, структурною, семантичною й функціональною різноманітністю, тому класифікація китайських фразеологізмів є складною справою.^[16]

Об'єктом вивчення фразеології є фразеологічні звороти (фразеологічні одиниці, фразеологізми), тобто особливі лінгвістичні зрощення, що виступають лексичними неподільними одиницями, сталими за своєю структурою і складом, що відтворюються в мові у готовому вигляді.

Відповідно до лексико-семантичних і граматичних диференціальних ознак фразеологічних одиниць, а також особливостей функціонування та способів існування в мовному ланцюзі розробив структурно семантичну та функціонально-стилістичну класифікації китайських фразеологізмів. Структурно-семантичну класифікацію фразеологізмів прийнято проводити за структурно-граматичними і лексико-семантичними критеріями.

За першим критерієм виділяються фразеологізми-словосполучення, та фразеологізми-речення. Фразеологізми - словосполучення: до цього типу належать фразеологічні одиниці, що мають структуру словосполучення. Попри те, що фразеологізми цього типу, мають спільну ознаку (будову словосполучення), разом з тим різняться характером значення і формою зв'язку елементів, що входять до їх складу, тому їх слід розділити два підтипи.

Фразеологізми, що складаються цілком із слів з вільними значеннями, називаються фразеологічними виразами. Для них характерна семантична ділімість. Їх компоненти зберігають смислову самостійність, і значення цілого дорівнює значенням складових частин.

Фразеологізми, в складі яких хоча б один компонент є словом з специфічним значенням, на відміну від фразеологічних виразів прийнято називати фразеологічними сполученнями. Специфічні компоненти вживаються переносно-метафорично. Вони можуть поєднуватися лише з деякими певними словами і, відповідно, мають фразеологічне значення. [7]

Фразеологізми-речення. До даного типу належать фразеологічні одиниці, що володіють структурою речення. На відміну від фразеологізмів-словосполучень, їх називають також стійкими фразами. Фразеологізми-речення мають постійний лексичний склад і стійку синтаксичну структуру, тому вони використовуються в мові уже в готовому вигляді.

Функціонально-стилістична класифікація - це поділ фразеологізмів на відповідні типи у сфері суспільного функціонування і віднесеності до того чи іншого стилю.

Розмовна мова як усна форма розмовного стилю літературної китайської мови рясніє трафаретними, типізованими формами словесного вираження, серед яких важливе місце належить мовним штампам (формулами). Мовні штампи, будучи фразеологічними одиницями володіють різними структурними, смисловими та функціональними особливостями. Тому прийнято вважати, що розмовна мова виявляє схильність до різних експресивним і емоційно підкресленим форм.

Публіцистичний стиль як один із функціональних стилів китайського літературної мови має свій фразеологічний фонд. Значну частину цього фонду складають фразеологічні вирази. ^[8]

Науково-технічний стиль за формами мовного вираження істотно відрізняється від розмовного стилю і особливо від літературно-художнього мовлення. Оскільки для наукового стилю характерні чіткість формулювань і простота викладу, він тяжіє до мовних засобів, позбавленим індивідуально-авторської експресії.

Офіційно-діловий стиль в силу своїх функціональних особливостей віддає перевагу тим формам словесного вираження, які здатні забезпечити чіткість викладу, точність і ясність окремих формулювань. Тому офіційно-діловому стилю ще більшою мірою, ніж стилю науково-технічного, властиві фразеологічні штампи, а також стійкі фрази, що володіють структурою речень.

Висновки до Розділу 1

Отже, за вищеописаною інформацією, можна зробити такі висновки як те, що фразеологія китайської мови – це спадщина минулого і дзеркало сучасного, що відображує національний колорит Китаю. Китайські фразеологізми використовують в усіх мовних стилях, особливо широко в літературно-художньому мовленні.

За дослідженнями термін зоонім з'явився в мовознавстві 60-х рр. ХХ ст.. Оскільки він функціонує в лінгвістиці порівняно недавно, загальноприйнятого значення відсутнє. З точки зору ономастики, розділу мовознавства про сукупність власних імен об'єктів зоонім, – це власне ім'я (кличка) тварини, в тому числі домашньої .

У словниковому складі всіх мов світу зооніми становлять особливе значення. Саме зооніми відображають культурні способи мислення, психологічні, духовні та соціальні особливості тієї чи іншої країни, а також різноманітні звичаї притаманні культурі в цілому.

Що стосується китайської культури, то існує безліч зоонімів. Після проведеної роботи я можу сказати що, фразеологія є тією частиною лексики будь-якої мови, де найбільше виявляються особливості культури та побуту того народу, що розмовляє цією мовою. У фразеологізмах китайської мови сконцентрований накопичений за кілька тисяч років досвід цього народу, тут відображені реалії китайської культури. Фразеологізми типу “чен-юй”, як вже відомо з досліджень китайських і зарубіжних мовознавців, є найчисленнішими і найдавнішими, тому викликають найбільший інтерес як мовознавців, так і вчених інших галузей – літературознавців, істориків, культурологів.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ЗООНІМОМ 蛇

2.1. Функціонально – семантичні особливості фразеологізмів з компонентом зоонімом

Семантичний елемент фразеологічного значення відображає відношення суб'єкта до об'єктів реальної дійсності та їх оцінку. Одним із важливих засобів вираження етнокультурних особливостей чен'юїв є їх семантика. Фразеологічному значенню притаманна глибока семантична місткість, в його структурі значна роль надається конотаціям, тобто додатковим семантичним або стилістичним відтінкам, що виражають емоціонально-експресивне або оцінювальне забарвлення. Образний компонент, що входить до складу конотації є структурною основою фразеологічного значення. [3]

До змії і в українській, і в китайській культурі ставляться негативно, наділяючи її наступними ознаками: небезпечна, зла, безсердечна, жорстока, підступна, недивно, що саме ці культурні конотації зафіксовані у фразеології китайської мови.

Мною було встановлено, що фразеологічні одиниці з лексемою 蛇 мають широкий семантичний діапазон цілісних значень; вони позначають не тільки предмети, а й явища, характеристику дії, стани.

Під час свого дослідження, я виявила, що фразеологізми із зоонімом 蛇 за семантичною класифікацією можна поділити на 11 різних груп, серед фразеологічних одиниць були виявленні наступні значення, пов'язані з негативним образом змії: “зло”, “страх”, “лицемірство”, “жадібність”, “труднощі”, “негарна зовнішність”. Позитивних конотацій спостерігається набагато менше “мудрість”, “стиль письма”.

Фразеологізмів, що позначають емоцію страху, налічується близько 20%, це є найчисельніша група серед досліджених. До даної групи можна віднести

фразеологізми: 杯弓蛇影 - Прийняти відображення лука в келиху за змію - У страху очі великі; 飞鸟惊蛇 - Птахи налякалися змії - Страх, боязнь чогось. [11]

Наступною за чисельністю є група фразеологізмів, що означають злість. Сюди ми віднесли такі вирази: 蛇口蜂针 - Рот змії, жало оси - Зла людина; 蛇蝎心肠 - Думки та помисли змії і скорпіонів - Жорстока, безсердечна людина. Дані вислови підкреслюють ще й зміїну підлість та її злу природу, яка по-лягає в тому, що змія нападає не лише, щоб захистити себе, а скоріше, щоб про-явити власну агресію. [11]

Однакова кількість фразеологізмів входить до груп, що означають лицемірство та мудрість. Чен'юї, що означають лицемірство: 一蛇两头 - Змія з двома головами - Лицемірство; 佛心蛇口 - Серце Будди в роті змії - Приховувати злі наміри. 长虺成蛇 - Маленька змійка, все ж виростає змією - В тихому болоті й чорти водяться. Дані фразеологізми використовуються для характеристики людей, які часто говорять лестощі, а насправді намагаються завда-ти шкоди. В китайській мові фразеологізми з компонентом 蛇 використовують для зображення підлості в сім'ї 养虺成蛇 - Прикормив змійку, вироста змія - Якщо сприяєш злу воно стає ще сильнішим, цей вираз часто використовують батьки, щоб дорікнути своїм дітям. [11]

Змія несе не лише негативне значення, вона ще є символом розуму та кмі-тливості. Фразеологізми зі значеннями мудрість: 灵蛇之珠 - Перлина чудесної змії - Безцінний дар, надзвичайні здібності. [11]

В Китаї часто за допомогою образу змії описують каліграфічну майстерність людини. Я визначила таку групу фразеологізмів, що описують стиль письма, прикладом є: 龙蛇飞动 - Політ дракона та рухи змії - Енергійний живий почерк. [11]

В китайській мові також є фразеологізми, в яких за допомогою образу змії підкреслюється призначення людини в цьому світі. Чен'юй — 龙 — 蛇 ('Дракон і змія'), говорить про те, що в кожній людині є своя доля і свій окремий шлях. Якщо ти був народжений, щоб стати змією, ти вже не зможеш стати драконом. Змія та-кож символізує жадібність. Дану рису характеру описують наступні чен'юї: 一蛇吞象 Змія проковтує слона - Надзвичайна жадібність, намагання зробити неможливе в негативному значенні; та інші синонімічні до нього фразеологізми. ^[11]

Для позначення шкоди, яку може принести людина через свою неухважність використовують такий фразеологізм: 三蛇七鼠 - Три змії, сім щурів. Чен'юї, що означають перемогу: 豕分蛇断 - Кабан ділить змію на шматки - Розбити вщент. ^[11]

Відомо, що змія не славиться вродою, тому фразеологізми з даним зоонімом використовують для опису зовнішності людини, а саме непривабливої фразеологізм 泉蛇鬼怪 - Демон сов та змій, що означає огидний, бридкий, негарний. ^[11]

Цікаво, що і в українській, і в китайській лінгвокультурах візуальні ознаки змії майже не враховуються у внутрішній формі фразеологізмів. Основу фразеологізмів формує не реальні ознаки змії, а привнесена з міфології, фольклору або ін-ших джерел асоціативна оцінка. Таким чином, в українській і китайській мовах культурні конотації зоонімів «змія» багато в чому збігаються, як і амбівалентна оцінка денотата.

Отже, серед досліджених фразеологізмів найбільшу кількість займають фразеологізми на позначення страху 22%, злості 14%, лицемірства 12%, мудрості 12%, стилю письма 11%, огидної зовнішності 6%; характеристика дій: перестаратися 5%, перемогти 4%, шкодити 4%, труднощі 3%.

2.2. Класифікація фразеологізмів із зоонімом 蛇

У своїй роботі я досліджувала в основному фразеологізми з чотирьох - складовою структурою, проте траплялися випадки і з більшою кількістю ієрогліфів. До фразеологізмів, де зоонім 蛇 займає першу позицію можна віднести: 蛇头鼠眼 - Голова змії, очі щура - Безсердечна, зла людина; 蛇无头不行 - Змія- без голови не рухається - Народ не може жити без керівника, 蛇口蜂针 - Рот змії, жало оси - Зла людина. [12]

Група фразеологізмів, де зоонім займає другу позицію, є найчисельнішою. Сюди можна віднести вислови: 打蛇打七寸 - Відрубати в змії 7 цунь - Ахілесова п'ята, вразливе місце; 三蛇七鼠 - Три змії, сім щурів - Шкодити, 龙蛇飞动 - Політ дракона та рухи змії - Енергійний живий почерк. [11]

Фразеологізми з компонентом 蛇 на третій позиції: 行行蛇蚓 - Жорсткий черв'як - Неможливо впізнати; 打草蛇惊 - Вдарити по траві, щоб налякати змій - Не робити передчасних змій, щоб не насторожити противника. [11]

Чен'юї, де зоонім 蛇 займає 4 позицію: 长虺成蛇 - Маленька змійка, все ж виростає в змію - В тихому болоті й чорти водяться, чен'юй 一龙一蛇 - Дракон і змія - в кожного своя доля. [11]

Фразеологізми з кількістю ієрогліф, що перевищує чотири, вже не відносять до чен'юїв. Проте під час нашого дослідження мною було виявлено декілька прикладів даних висловів.

Група фразеологізмів, де даний зоонім знаходиться на 5 місці: 人心不足蛇吞象 - Людина, чиє серце не наповнене радістю, схожа на змію, що хоче проковтнути слона - Жадібна людина. [11]

6 позицію займає зоонім у такому фразеологізмі: 为虺弗摧, 为蛇若何 - Якщо не вбити змію поки вона маленька, то що можна зробити з нею, коли

вона виросте? - Якщо не вирішити проблему, коли вона тільки з'явилася, то потім вона тільки погіршиться. ^[11]

7 позиція зооніма є не чисельною, всього було виявлено 1% від загальної кількості фразеологізмів. ∴ 恶龙不斗地头蛇 - Могутній дракон не сперечається з місцевими зміями – Той, хто має велику силу, не зможе здолати місцеве зло. 6 позиція. ^[11]

Отже, провівши дослідження, я виявила, що зоонім 蛇 займає першу позицію у 10% фразеологізмів. Найчисельнішою є група фразеологізмів з положенням зооніма на другій позиції – 37 %, на третій позиції – 22 %, четверте місце займають 26% досліджених чен'юїв, п'яте – 3 %, на шостій і сьомій позиції по 1 %.

Висновки до розділу 2

Отже, досліджуючи практичні аспекти фразеологізмів з зоонімом 蛇, а саме функціонально-семантичні аспекти та класифікацію я зробила наступні висновки:

Фразеологізми із зоонімом 蛇 за семантичною класифікацією можна поділити на 11 різних груп серед фразеологічних одиниць були виявленні наступні значення, пов'язані з негативним образом змії: «зло», «страх», «лицемірство», «жадібність», «шкода», «труднощі», «негарна зовнішність».

Зоонім 蛇 займає першу позицію у 10% фразеологізмів. Найчисельнішою є група фразеологізмів з положенням зооніма на другій позиції – 37 %, на третій позиції – 22 %, четверте місце займають 26% досліджених чен'юїв, п'яте – 3 %, на шостій та сьомій позиції по 1 %.

Класифікація враховує конотативний аспект функціонування фразеологізмів. Традиційно у мовознавстві під конотацією розуміють усі доповнення до предметно-логічного значення фразеологізму, і передовсім, оцінні та емоційно-експресивні. У фразеології відбиваються переважно ті галузі, які вимагають до себе емоційного ставлення, наприклад, внутрішні переживання і психофізичні стани людини, її інтелектуальна й волева діяльність, тобто семантика фразеологізму має яскраво виражений антропоцентричний характер. Національно-культурну конотацію розглядають як інформацію, що включає різні соціальні, етнографічні, географічні, історичні відомості й несе в собі асоціативно-образну інформацію носія мови. Фразеологічні одиниці мови є специфічною національно маркованою частиною лексикону.

Попри те, що символ змії в китайській культурі має переважно позитивне значення, все ж під час дослідження було виявлено, що 60% фразеологізмів несуть негативне значення. У фразеологічних одиниць із негативним оцінним компонентом у фразеологічному значенні присутне

яскраво виражене несхвалення або осуд. До чен'юїв з негативним значенням можна віднести: 三蛇九鼠 - Три змії, дев'ять щурів - Всюди панує зло; 虎头蛇尾 - Голова тигра, хвіст змії - Гарний початок, погане завершення .

До фразеологізмів з позитивним оцінним компонентом відносяться одиниці, у фразеологічному значенні яких закріплене схвалення як констатація соціально встановленої оцінки певного явища або предмета. Природно, що відхилення від норми у позитивну сторону не викликає настільки гострої реакції, як відхилення убік небажаного, небезпечного для суспільства, і не провокує появу настільки значної кількості вторинної номінації. До фразеологізмів, що мають позитивне значення можемо віднести: 引蛇出洞 - Виманювати змію з нори - Викрити злі наміри; 骇龙走蛇 - Злякавшись дракона, змія тікає - Хоробрість та могутність.

Проаналізувавши структурні, семантичні особливості китайських фразеологізмів із компонентом 蛇, я дійшла висновку, що відповідно до особливостей інтерпретації китайцями символу змії, найбільше зустрічається фразеологізмів з негативним значенням, які описують негативні риси характеру людини та її емоційний стан, наприклад злість, підступність, підлість, страх. Щодо структури даних висловів, то вона також різноманітна, і досліджуваний компонент займає найчастіше другу позицію.

ВИСНОВКИ

Особливості історичного розвитку країни, її природні умови, географічне розташування, економіка, суспільний устрій, побут, звичаї, традиції особливо яскраво виявляються у фразеології. Дослідивши фразеологічні одиниці китайської мови, до складу яких входять лексема 蛇 в синхронічному та діахронічному аспектах, розглянувши їх природу та специфіку компонентів-складників, проаналізувавши особливості вживання цих мовних одиниць, можна зробити наступні висновки:

- Національно-культурна специфіка китайських фразеологізмів безпосередньо пов'язана з характерними рисами свідомості китайців, співвідношенням мови та мислення, мови та культури.
- Основу фразеологізмів формує не реальні ознаки змії, такі як форма тіла, а привнесена з міфології, фольклору або інших джерел асоціативна оцінка.
- Після проведення аналізу фразеологізмів, виявились певні відмінності сприйняття образу змії в китайській та українській культурах. Загально-людський життєвий досвід обумовлює схожі культурні конотації зоонімів, проте відмінності відображають відмінності менталітету та характеру двох народів.
- Історико-етимологічний коментар дав змогу стверджувати, що в момент утворення фразеологізмів зоонім входив до їх складу у своєму первинно-му значенні.
- Серед досліджених фразеологізмів найбільшу кількість займають вирази з негативною конотацією, які описують характер людини та негативні емоції, наприклад страх, злість, лицемірство.
- Поняття китайської фразеології на даний момент є малодослідженим, оскільки воно з'явилося відносно недавно, тому не має чіткої класифікації фразеологізмів цієї мови.

АНОТАЦІЯ

我这篇论文的意义在于，尽管在汉语短语领域有相当多的研究，但对短语单位的民族和文化内容的特殊性的研究仍然不够充分。中国语言学仍然缺乏一个全面的专著描述，致力于深入研究包括祖尼玛的短语单位。这项工作也是语言学和文化研究领域的一项研究，因为含有祖尼玛成分的短语单位具有很高的内涵潜力，是人民文化和民族遗产的主要来源之一。在所有的语言中，你都可以找到包含动物世界代表名字的短语单元和自由词组合。动物的名字为内涵意义的分析提供了丰富的材料，因为几乎每个名字都带有情感评价，构成了隐喻转移的基础。动物名称，就像短语单元本身一样，是我们语言意象发展的基础；它们也抵制了语言的去二元化，培养了新的语言趋势。

本研究的目的是深入描述带有 "蛇" 字的汉语短语单元的构成、语义和结构。

在研究过程中，我做了以下工作：

- 有许多中文短语单元包括 "蛇" 这个成分；
- 对所研究的短语单位进行了主题分类；
- 根据其含义对短语单位进行分类
- 对这些短语单元进行了语义和功能上的描述。

这项研究可用于研究汉语的词汇学和历史。

本文结构如下：引言，两章，小节，结论和总结论，参考文献列表。

关键词：短语，用语，蛇。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьев Л.Г. (1979) Фразеологична одиниця як предмет фразеології та її основні ознаки// Мовознавство. – №5. – С. 13–17
2. Ковтюх, С. Л. (2005). Основні проблеми дослідження зоонімії української мови. Одеса: ОРІДУ НАДУ
3. Кочерган М.П. (2003) Загальна мовознавство : підручник / М.П. Кочерган. – К. : Академія.
4. Кунин А. В. (1964) О переводе английских фразеологизмов в англо-русском фразеологическом словаре. [Текст] : / А. В. Кунин // Тетради переводчика. № 2. С. 17-23 с
5. Лисиченко, Л.А. (2004) Структура мовної картини світу [Текст] / Л.А. Лисиченко // Мовознавство. – № 5-6. – С. 36-41. – ISSN 0027-2833.
6. Литвин Ф. А. (1974) Об изучении разновидностей зооморфных характеристик (на материале английского языка) / Ф. А. Литвин // В помощь преподавателям иностранных языков.: Наука. – Вып. 5. – С. 81–93.
7. Ма Гофань. Чэньюй (1978) Серия книг по фразеологии. Хух-Хото: Изд. Нэймэнгу жэньминь.
8. Селіванова О.О. (1999) Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / Олена Олександрівна Селіванова - К.: Фітосоціоцентр. - 148с.
9. Секіна, Н. Д. (2019). Класифікація фразеологізмів китайської мови. Харків
10. Сунь Вейчжан. Фразеологія китайської мови.
11. Сюсько, М. І. (1985). Взаємовідношення власних і загальних імен (зооніми і апеллятиви) в українській мові. Ужгород: УжДУ
12. 姚鹏慈 (1995) 漫谈成语的双关 // 修辞学习
13. 马国凡 成语//熟语丛书. (1978) 呼和浩特: 内蒙古人民出版社. – 343 页.
14. <https://core.ac.uk/download/pdf/149246616.pdf>

15. http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2012-36.pdf
16. https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2012_2/visnuk_68.pdf
17. <https://bkrs.info/>
18. <http://chengyu.t086.com/>
19. <http://bdpu.org/philology/ua/files/2016/2/10.pdf>